

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ І НІМЕЦЬКИХ ПСЕВДОНІМІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

У статті розглянуто проблему перекладу англійських та німецьких псевдонімів українською мовою. У результаті аналізу означених одиниць з'ясовано, що основним прийомом перекладу англійських псевдонімів є транскрипція, а німецьких — транслітерація.

Ключові слова: псевдоніми, особливості перекладу, транскрипція, транслітерація.

В данной статье рассмотрена проблема перевода английских и немецких псевдонимов на украинский язык. В результате анализа вышеуказанных единиц выяснилось, что основным способом перевода английских псевдонимов является транскрипция, а немецких — транслитерация.

Ключевые слова: псевдонимы, особенности перевода, транскрипция, транслитерация.

The article deals with translation peculiarities of English and German pseudonyms into Ukrainian. The analysis showed that the principal method of translation of English pseudonyms is transcription. German pseudonyms are basically translated with the help of transliteration.

Key words: pseudonyms, features of translation, transcription, transliteration.

Псевдоніми як у реальному, так і у віртуальному житті зустрічаються частіше, ніж можна собі уявити. Література, музика, кіно, театр — все це велике джерело псевдонімів, з якими ми маємо справу чи не кожного дня. Псевдонім (греч. ψευδής — “хибний” і греч. ὄνομα — “ім’я”) — ім’я (антропонім), що використовується людиною в тій чи іншій публічній діяльності замість справжнього (даного при народженні, зафіксованого в офіційних документах) [5: 163].

Вивченням псевдонімів як окремих мовних одиниць займається ономастика та її розділ — антропономіка. Антропономіка виділила-

ся в окрему галузь ономастики в 1960—1970-х роках. До цього часу в наукових працях на позначення антропоніміки часто вживався термін “ономастика”. У 1960-х почалося системне наукове дослідження українських антропонімів. З’явилися праці Лукії Гумецької, Юліана Редька, Михайла Худаша, Павла Чучки, Розалії Керсти. Варто зазначити, що лінгвістами головним чином досліджувалося питання про закономірності міжмовного перенесення лексичних знаків цієї категорії. Вивченням та дослідженням лінгвістичних особливостей власних імен займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Бондалетов В. Д., Алефиренко М. Ф., Горбаневський Д. С., Дмитрієва Л. І., Соломоник А., Суперанська А. В., Супрун В. І., А. Вежицька, Ван Бурен та інші мовознавці. Слід зазначити, що у своїх роботах лінгвісти досліджували особливості антропонімів, їх етимологію та семантику, але, на жаль, перекладу англійських та німецьких антропонімів дослідники приділяли і сьогодні приділяють недостатньо уваги порівняно, наприклад, з аналізом класу топонімів.

Актуальність дослідження полягає в тому, що вивчення особливостей перекладу псевдонімів з англійської та німецької мов на українську є дуже важливим аспектом перекладознавства, оскільки вони зустрічаються не тільки у повсякденному спілкуванні, а і в художніх творах, виставах, фільмах та в публіцистиці. Окрім того, як вже зазначалося вище, в науковій літературі спостерігається недостатня кількість робіт, що присвячені акумуляції емпіричних даних та систематизації питань теоретичного узагальнення особливостей перекладу англійських та німецьких псевдонімів саме на українську мову.

Метою дослідження є виявлення основних прийомів та особливостей перекладу англійських і німецьких псевдонімів на українську мову.

Матеріалом дослідження слугували енциклопедичний словник псевдонімів Колосової С. В., німецький словник псевдонімів Хольцмана і Бохата. Вибірка містить 100 англійських та 100 німецьких псевдонімів діячів культури й шоу-бізнесу.

На першому етапі було складено англійськомовну вибірку для проведення дослідження та розглянуто основні способи перекладу англійських псевдонімів, що дало змогу зробити наступні висновки.

У результаті дослідження було зроблено висновок, що для перекладу вищезазначених одиниць використовуються такі ж самі засоби, як при перекладі особистих імен людей та прізвищ, тобто у більшості випадків це транскрипція та транслітерація, оскільки псевдоніми,

як правило, складаються з антропонімів. Співвідношення між двома основними засобами перекладу — транслітерацією та транскрипцією є різним. Так, серед засобів перекладу англійських псевдонімів переважає транскрипція, що була зафіксована у 40 % прикладів вибірки, в той час як на транслітерацію припадає 24 %. Це можна пояснити тим, що історичний розвиток англійської мови призвів до значних невідповідностей написання і вимови. Останні 36 % припадає на прийом поєднання транскрипції та транслітерації.

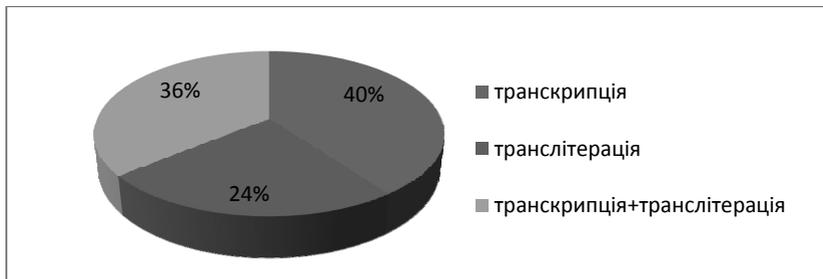

Рис. 1. Прийоми перекладу англійських псевдонімів українською мовою

Прикладами транскрипції можуть слугувати наступні псевдоніми відомих зірок шоу-бізнесу: Marilyn Manson — Мерілін Менсон, Slash — Слеш, Scooter — Скутер.

Такі псевдоніми, як Madonna — Мадонна, Iggy Pop — Іггі Поп, Larry King — Ларрі Кінг перекладаються за допомогою засобів транслітерації.

Поєднання двох прийомів перекладу — транскрипції та транслітерації можна проілюструвати наступними прикладами: Kenny Gee — Кенні Джи, Birmingham George — Бірмінгем Джордж, Glitter Gary — Гліттер Гері, Eric Clapton — Ерік Клептон, Elton John — Елтон Джон, Robert Miles — Роберт Майлз, Ozzy Osbourne — Оззі Осборн, Tina Turner — Тіна Тьорнер, Gerom Robbins — Джером Роббінс, Gerald Ford — Джеральд Форд, Bill Wiman — Білл Уаймен.

Другим етапом дослідження було створення вибірки з німецьких псевдонімів та виявлення основних прийомів їх перекладу.

Аналіз 100 прикладів німецьких псевдонімів та їх інтерпретацій українською мовою дозволяє зробити висновок, що основним засобом перекладу є транслітерація (43 %). Домінування засобів транслітерації можна пояснити, по-перше, схожістю графічної і фонетичної

реалізації мови, а по-друге, некомпетентністю перекладачів у питаннях фонетичного складу німецької мови. Транскрипція зустрічається дещо рідше транслітерації, а саме у 17 %. Як і в англійській мові, серед прийомів перекладу німецьких псевдонімів зустрічається поєднання прийомів транскрипції та транслітерації, таких випадків зафіксовано 40 %. В основному це псевдоніми, у складі яких є іншомовні антропоніми, запозичені з англійської мови.

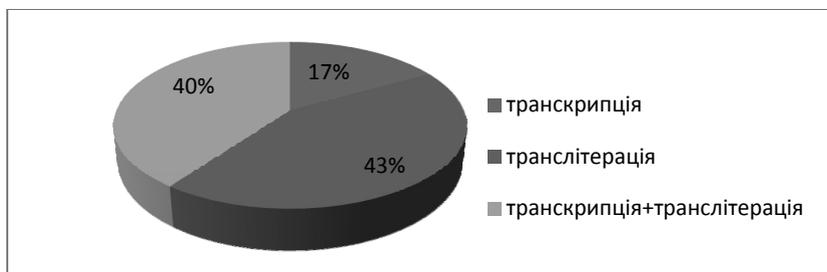

Рис. 2. Прийоми перекладу німецьких псевдонімів українською мовою

Прикладами транскрипції у німецькій мові псевдонімів можуть слугувати наступні: Hrombäck — Громбек, Hundolf Friedrich — Гундольф Фрідріх, C. C. Catch — СіСіКейч, Hartfield John — Гартфілд Джон та інші.

Переклад німецьких псевдонімів засобами транслітерації можна проілюструвати такими псевдонімами: Segers Anna — Зегерс Анна, Kerr Alfred — Керр Альфред, Novalis — Новаліс, Sandra — Сандра, Traven Bruno — Травен Бруно та інші.

Поєднання двох прийомів перекладу можна продемонструвати на наступних прикладах: Born Stefan — Борн Штефан, Werdenfels Jurgen — Верденфельс Юрген, Stierner Max — Штирнер Макс та ін.

Дослідивши історію германських власних імен людей, що входять до складу псевдонімів, можна зробити висновок, що багато англійських та німецьких імен мають спільне походження. Для обох мов характерною є деривація, яка, тим не менше, утворюється за допомогою різних морфологічних засобів.

Поряд з тим зрозуміло, що англійські та німецькі власні імена мають цілу низку суттєвих відмінностей. Це й етимологічні відмінності, що обумовлені історично та географічно, а також фонетичні відмінності обох мов взагалі та вимови одноосновних імен носіями англій-

ської та німецької мов зокрема. Все це, безумовно, впливає на інтерпретацію англійських і німецьких власних імен носіями інших мов, зокрема українською [3; 4].

До основних проблем, з якими може зустрітися перекладач у своїй діяльності, належать численні випадки невідповідності фонетичного складу мови оригіналу та мови перекладу, тобто відсутність у мові перекладу певних фонем [1; 2]. У такому випадку перекладач знаходить у мові-реципієнті фонетичні одиниці чи сполучення, близькі до оригіналу, які допомагають при адаптації.

Отже, англломовні псевдоніми перекладаються переважно засобами транскрипції, а німецькомовні — за допомогою транслітерації, що пояснюється особливостями графічного та фонетичного складів обох мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ермолович Д. И. Имена собственные на стыке языков и культур: заимствование и передача имён собственных с точки зрения лингвистики и теории перевода / Д. И. Ермолович. — М., 2001. — 200 с.
2. Ермолович Д. И. Имена собственные: теория и практика межъязыковой передачи / Д. И. Ермолович. — М.: Р. Валент, 2005. — 416 с.
3. Кубрякова Е. С., Панкрац Ю. Г. Теоретические аспекты деривации / Е. С. Кубрякова, Ю. Г. Панкрац. — Пермь, 1982. — 176 с.
4. Мейе А. Основные особенности германской группы языков / А. Мейе. — М., 2003. — 128 с.
5. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. — М., 1978. — 211 с.

Стаття надійшла до редакції 25.02.13